

вул. Образцова 4А/2
м. Миколаїв, 54020, Україна

Т. (0512) 47-20-90,
Т. (0512) 47-20-91
E: mykolaiv1.mykolaiv@legalaid.mk.ua

www.legalaid.gov.ua

**Перший
миколаївський
місцевий центр з
надання безоплатної
вторинної правової
допомоги**

Відповідальність за порушення законодавства України про вибори

Вибори в Україні - це передбачена Конституцією та законами України форма прямого народовладдя, яка є волевиявленням народу шляхом таємного голосування щодо формування конституційного якісного і кількісного складу представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Таким чином, **вибори** за своєю сутністю є *механізмом передачі народом (в особі виборців) доручення своїм представникам (депутатам) здійснювати від його імені владу. Інакше кажучи, шляхом виборів народ делегує владні повноваження своїм представникам.*

Конституція України вказує, що вибори є формою безпосередньої демократії, через яку народ здійснює своє волевиявлення (ст. 69). Вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування (ст. 71 Конституції).

Передвиборна агітація

Передвиборна агітація розпочинається кандидатом на пост Президента України наступного дня після дня його реєстрації Центральною виборчою комісією і закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем виборів.

Друковані матеріали передвиборної агітації повинні містити відомості про установу, що здійснила друк, або вказівку, що друк здійснено з використанням обладнання відповідно кандидата на пост Президента України або партії, яка висунула кандидата на пост Президента України, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, та замовника відповідних матеріалів.

У військових частинах (формуваннях) та в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах передвиборна агітація обмежується. Відвідання військових частин (формувань) та установ виконання покарань і слідчих ізоляторів окремими кандидатами на пост Президента України чи їх довіреними особами забороняється. Зустрічі цих осіб з виборцями організуються відповідними окружними виборчими комісіями разом з командирами військових частин (формувань) або керівниками установ виконання покарань і слідчих ізоляторів з обов'язковим повідомленням не пізніше як за три дні до дня зустрічі усіх довірених осіб кандидатів на пост Президента України у відповідному територіальному окрузі.

Забороняється проводити передвиборну агітацію, що супроводжується наданням виборцям грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерей. Така передвиборна агітація або надання виборцям грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерей, що супроводжується закликами або пропозиціями голосувати чи не голосувати за певного кандидата або згадуванням його імені, вважається підкупом виборців, зазначеним у пункті 1 частини третьої статті 56 Закону "Про вибори Президента України".

Забороняється розміщення друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, політичної реклами та повідомлень про перебіг виборчого процесу:

- ✓ на пам'ятках архітектури, а також у місцях, де вони перешкоджають безпеці дорожнього руху;
- ✓ на будинках і в приміщеннях органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної та комунальної форми власності.

Забороняється виготовлення та розповсюдження друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, що не містять відомостей про установу, яка здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, та замовника відповідних матеріалів.

Відповідальність

Встановлена законом юридична відповідальність за порушення виборчого законодавства є важливою гарантією реального здійснення вільного волевиявлення. У кожному з базових виборчих законів містяться загальні статті, якими запроваджується інститут відповідальності за порушення виборчого законодавства.

Найбільш ефективними засобами боротьби з правопорушеннями традиційно вважається ***кримінальна й адміністративна відповідальність***. На сьогодні національна нормативна база містить 14 складів адміністративних правопорушень (ст. 212-7 – 212-20 КпАП) і 7 складів кримінальних злочинів (ст. 157, 158, 158-1, 158-2, 159, 159-1, 160 КК).

Адміністративні правопорушення можна поділити на три сегменти:

- 1) ті, що перешкоджають функціонуванню Державного реєстру виборців: порушення порядку його ведення та використання, подачі до нього інформації (ст. 212-7 КпАП), порушення права громадянина на ознайомлення зі списком виборців (ст. 212-8 КпАП);
- 2) ті, що впливають на порядок передвиборчої агітації: наявні обмеження за часом, місцем, формою та суб'єктом агітації (ст. 212-10 КпАП), порушення порядку передвиборчої агітації з використанням ЗМІ (ст. 212-9 КпАП), порушення порядку розміщення агітаційних матеріалів (ст. 212-14 КпАП), виготовлення або розповсюдження друкованих агітаційних матеріалів без вихідних даних (ст. 212-13 КпАП), ненадання учасникам виборчого процесу можливості спростувати раніше опубліковану в ЗМІ інформацію (ст. 212-11 КпАП), порушення рівних можливостей на використання приміщень під час виборчої кампанії (ст. 212-12 КпАП), порушення порядку фінансування або матеріальної підтримки виборчої кампанії (ст. 212-15 КпАП);
- 3) ті, що посягають на встановлений порядок роботи виборчих комісій: замовлення або виготовлення зайвих виборчих бюлетенів (ст. 212-16 КпАП), ненадання учасникам виборчого процесу копій протоколів комісії (ст. 212-17 КпАП), порушення посадовими особами виборчих комісій або ЗМІ порядку опублікування документів, пов'язаних з організацією виборів (ст. 212-20 КпАП), невиконання громадянами й посадовими особами рішень виборчої комісії (ст. 212-18 КпАП), відмова роботодавця надати члену виборчої комісії тимчасове звільнення від виконання трудових обов'язків (ст. 212-19 КпАП).

Усі протоколи про виборчі адміністративні правопорушення розглядаються судами. Санкцій всіх статей передбачають штрафи, максимальний розмір яких наразі складає 3,4 тис. грн.

Кримінальні злочини

Розділ V Кримінального кодексу України містить склади злочинів, що посягають на такий об'єкт, як активні та пасивні виборчі права громадян.

Суб'єктом таких злочинів може бути визнана фізична особа, яка звинувачується в:

- ✓ перешкоджанні реалізації права обирати й бути обраним, права вести передвиборчу агітацію чи іншим чином брати участь у виборчому процесі, покаранням за що є позбавлення волі аж до 7 років (ч.1-3 ст. 157 КК);
- ✓ незаконному голосуванню більше, ніж один раз на одних і тих же виборах – позбавлення волі до 7 років за наявності кваліфікуючих ознак (ст. 158-1 КК);
- ✓ незаконному фінансуванню виборчої кампанії – санкція за наявності кваліфікуючих ознак полягає у обмеженні волі до 3 років (ч.1 і 3 ст. 159-1 КК);
- ✓ прийнятті пропозиції, обіцянки чи одержанні неправомірної вигоди за будь-які дії, пов'язані з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права (відмова від участі в голосуванні, голосування за конкретного кандидата або відмова від такого, передача виборчого бюлетеня іншій особі). Ці дії караються незалежно від того, чи виконав виборець свої протиправні обіцянки, штрафом до 5,1 тис. грн., виправними роботами або обмеженням волі на строк до 2 років (ч.1 ст. 160 КК).

Злочини, суб'єктом яких може бути і фізична особа, і посадова особа, і член виборчої комісії:

- ✓ несанкціоновані дії з Держреєстром виборців (ч.1 ст. 158 КК), підробка виборчих документів, їх незаконне використання або зберігання (ч.2 ст. 158 КК), викрадення, приховування, знищення або пошкодження виборчої скриньки з бюлетенями або протоколу про підрахунок голосів (ч.3 ст. 158 КК), що караються до 10 років позбавлення волі за наявності кваліфікуючих ознак (ч.4 ст. 158 КК);
- ✓ незаконне знищення або пошкодження виборчої документації – покарання за наявності кваліфікуючих ознак – до 4 років позбавлення волі (ст. 158-2 КК);
- ✓ пропозиція, обіцянка або надання виборцю неправомірної вигоди за вчинення чи не вчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права (ч.2 ст. 160 КК), здійснення передвиборчої агітації шляхом надання юридичним особам неправомірної вигоди, безоплатних товарів, робіт, послуг (ч.3 ст. 160 КК) – карається позбавленням волі за наявності кваліфікуючих ознак до 7 років (ч.4 ст. 160 КК).

Злочини, суб'єктом яких може бути лише член виборчої комісії або інша посадова особа:

- ✓ перешкоджання реалізації виборчих прав або права брати участь у виборчому процесі – позбавлення волі до 10 років (ч.4 ст. 157 КК);
- ✓ порушення таємниці голосування (ч.2 ст. 159 КК) – до 3 років позбавлення волі.

Отримати консультацію можна:

- ✓ у Першому миколаївському місцевому центрі з надання безоплатної вторинної правової допомоги, який працює за адресою: м. Миколаїв, вул. Образцова, 4а/2, (0512) – 47-20-90, 47-20-91; Email: mykolaiv1.mykolaiv@legalaid.mk.ua
- ✓ у Головному територіальному управлінні юстиції у Миколаївській області, яке працює за адресою: м. Миколаїв, вул. 8 Березна, 107, (0512) 47-65-26, Email: info@just-mykolaiv.gov.ua

Перейти на офіційну сторінку на Facebook можна за посиланням:
<https://www.facebook.com/1mykolaiv.centri.BVPD/>

Цілодобово функціонує єдиний телефонний номер системи безоплатної правової допомоги – 0 800 213 103. Дзвінки зі стаціонарних та мобільних телефонів в межах України безкоштовні.

Ще більше консультацій на інформаційному ресурсі WikiLegalAid, який можна знайти за посиланням wiki.legalaid.gov.ua.